

İSTANBUL BAROSU

NEDEN PARLAMENTER SİSTEM, HANGİ PARLAMENTER SİSTEM SEMPOZYUMU

12 Ekim 2010, İstanbul Barosu Konferans Salonu

SUNUCU- Değerli meslektaşlarım, değerli konuklar; İstanbul Barosunun düzenlemiş olduğu “*Neden Parlamenter Sistem, Hangi Parlamenter Sistem*” konulu panelimize hoş geldiniz.

Gündemde olan yoğun bir konu, panelimizde yer alacak görüş ve taleplerimizin dikkate alınması suretiyle sonuçlanmasını umuyoruz. Programımızın açılış konuşmasını yapmak üzere İstanbul Barosu Başkanımız Sayın Av. Mehmet Durakoğlu’nu kürsüye davet ediyoruz.

Av. MEHMET DURAKOĞLU- Sevgili hocalarım, değerli konuklar, değerli öğrenciler, sevgili meslektaşlarım; öncelikle İstanbul Barosu yönetimi adına, şahsım adına hepinize hoş geldiniz dileklerimi sunuyorum, sevgi ve saygıyla selamlıyorum.

Bugün çok önemli bir panel gerçekleştirdiğimizi düşünüyorum. Bugünkü panel bir baro uygulaması, bir baro etkinliği olmanın ötesinde anlamlar taşıyor. Biz bugün baro olarak geleceğe yönelik olarak planladığımız bir Türkiye gerçeğinin bayrağını açıyoruz, bunu böyle tanımlamamız gerekiyor. Geride bıraktığımız yıllarda, özellikle 2017’den beri Türkiye’de değiştirdiğimiz sistemin -ona şimdilik sistem desek de- bir süre sonra aslında basit bir sistem değişikliği olmadığı, giderek rejim değişikliği denildiğinde de bunun bir abartı ifade etmeyeceği noktayı yaşayarak gördük. Geldiğimiz nokta özellikle de demokrasi için, hukuk devleti için ideal sayılması gereken kuvvetler ayrılığını tümüyle ortadan kaldıran, giderek kuvvetler birliğine dönüştüren yeni bir uygulamayı ifade eden süreci bize zorladı. Bunu fiilen yaşayarak gördük. Bu bir iddia değildir, bu bir olası düzenlemenin ortaya çıkarabileceklerine ilişkin bir öngörü değildir, bunu yaşayarak gördük. Biz özellikle yargının kurucu unsurlarından birisi olarak, yürütmenin yargı üzerinde nasıl bir baskı oluşturduğunu ve en önemlisi ve en tehlikelisi, giderek bu baskının sulh ceza hâkimlikleri gibi kurumsallıklarını oluşmaya başladığına tanık olduk. Bu baskı üstelik fiilen gerçekleşti ve ifade edildi. Bizzat Anayasanın 104. maddesinin yürütmenin başı olarak tanımladığı Cumhurbaşkanı, bizatihi yargıya ilişkin yetkiler kullanmaktan çekinmedi. Şansölyeler tahliye sağladı mesela, yargının tahliye kararı verdiği hallerde “yok hayır, onu bırakamayız” gibi söylemlere tanık olduk. Sadece bunlar da değil, giderek sistem öylesine değişti ki Türkiye Büyük Millet Meclisinin çıkardığı yasayla, yasa sayısı ile Cumhurbaşkanlığı Kararnameleri ve kararlarını, onların sayısını bir araya getirdiğinizde asıl etkinliğin nerede ve ne biçimde sağlanmakta olduğuna da tanık olduk. Biz çok uzunca bir süre bir hukuk kurumu olarak belki de haklı bir biçimde

özellikle yürütmenin yargı üzerindeki baskısını çok dile getirdik. Bunu yaşıyorduk çünkü, bu bizi acıtıyordu. Bunun bir demokrasi ifade etmediğini, buradan bir yere varılamayacağını söylemeye çalışıyorduk, ama sorun sadece bununla da sınırlı kalmadı. Yürütmenin yasama üzerindeki çok ciddi bir baskısını da tespit etmek durumunda kaldık. Bence en tehlikelisi, giderek siyaset kurumu da yürütme üzerinden yürüyen bir işlev olmaya yöneldi. Türkiye Büyük Millet Meclisi bir siyaset kurumu olmaktan çıktı. Bunun ne anlam ifade ettiği sanıyorum ki, daha uzunca bir süre tartışılacaktır, tartışılmalıdır. Yani siz orada kanun yapıcı konumunda durun -onu da yapamadı ya, kendisi daha fazla yaptı- onları tartışın, bir teknik tartışma alanı, bir komisyon gibi çalışan Türkiye Büyük Millet Meclisi olun, siyaseti ben burada yürütürüm. Yani siyaset benim işim. Siyaset parlamentodan koptuğu andan itibaren, onun temel bir kurumu olmaktan koptuğu andan itibaren yaşadığımız rejimin adına demokrasi diyebilmeniz artık mümkün değildir diye düşünüyorum.

Bu süreç içerisinde çok çeşitli tartışmalar oldu. Siyaset kurumları tartışmaları yaptı, akademi bu tartışmaları götürmeye çalıştı, hepimiz götürmeye çalıştık. Daha da götüreceğiz, öyle anlaşılıyor. Bu tartışmalar yapılmalıdır, yapılması son derece de yararlıdır, ama bu tartışmalarda neyi düzeltmeyi amaçladığımız yaptığımız tartışma kadar önemlidir. Bu rejime ilişkin bazı revizyonlar mı söz konusu olacak, yoksa açık bir biçimde tavır koyarak “hayır, Türkiye bu rejimi sindirememiştir, olmamıştır, öldürülmemiştir” diyerek yeni bir anlayış içerisinde mi yola çıkacağız? Bu tartışmayı da yapanlar oldu, bazı siyasi partiler hatta beklenmedik bir biçimde özellikle de bu rejimin “iyileştirilmesine” yönelik çabalar gösterilmesi gerektiğini söylediler. Bu tartışmayı götürüyorlar kendi içlerinde, ama bizim sözlerimin başında bayrak gösterme olarak nitelendirdiğimiz yaklaşımın asıl ifadesi de işte bu noktadadır. İstanbul Barosu olarak biz net bir biçimde önümüzdeki dönem artık Türkiye’nin parlamenter rejime dönmesi gerektiğini açık biçimde ifade eden bir tavır içerisinde olacağız. Onun için sözlerimin başında “bu toplantı aslında bir bayrak göstermedir” demiştim. Bayrak göstermedir, çünkü tek başına bu sistemin şu ya da bu yönüyle iyileştirilmesi yönünde atılacak adımlardan bir sonuç beklenmesi mümkün değildir. Sabah yayınladıkları kararnameyi öğleden sonra Resmi Gazetenin mükerrer sayısını çıkararak değiştiren, olmadı bir kez daha değiştiren, bir kez daha mükerrer sayı yayınlayan bir anlayıştan söz ediyoruz. Yani bir kurumsallığın örneğinin, bir yasa tasarısını ya da bir cumhurbaşkanlığı kararına etkili olacak olan hususu belirlemediği, bu belirlemenin sadece oturup 2-3 kişi arasında yapıldığı, yapıldıktan sonra birilerinin “ya olur mu böyle şey, yapmayın Allah aşkına” deyince öğleden sonra bir mükerrer Resmi Gazete yayınlayıp onu değiştirdikleri, bu sefer de ötekilerin “ya ne yapıyorsunuz” deyip öğleden sonra bir tane daha Resmi Gazete, bu halde bir devlet yönetiminden söz ediyoruz. Bunun tartışılması, bunun konuşulması, bunun revizyonla bir yere varılması asla söz konusu olamaz. Devlet yönetiminin bir ciddiyetinin olduğu, bu ciddiyetin de Türkiye’de 140 yılda kazanıldığını, bu anayasacılık hareketlerinin bizi getirdiği

noktanın aslında Türkiye Cumhuriyetini bu coğrafyada saygın bir devlet olarak nitelendirdiğini, bir anda bir gecede her şeyi bir tarafa bırakarak unutan bir ülke olmamalıyız, olamamalıyız ve bunun bizim için ifade ettiği anlamları da taşımaya devam etmeliyiz diye düşünüyorum.

Burada bir tartışma son derece haklıdır. İyi, parlamenter rejime dönüşü savunacaksınız da ne yaşadık geride, hatırlamıyor musunuz? Biz parlamenter rejim içerisinde olumsuzlukları da yaşamamış mıydık gerçekten de? Bu tartışma da haklı bir tartışmadır. Gerçekten de Türkiye’de parlamenter rejimin yaşandığı dönem içerisinde de çok ciddi eksikliklerimiz olmuştur, yanlışlıklarımız olmuştur. Siyasi Partiler Yasasını bir türlü dokunulmaması, giderek Seçim Yasasına ilişkin bir sürü eksiklikleri sırtımızda taşımak zorundaymışız gibi bu Anayasayla taşıyor olmamız ve en önemlisi Anayasanın aslında ne kadar değişiklik yapılmış olursa olsun bir darbe Anayasası niteliği taşıyor olması, 80 darbesinin ürünü olup 82’de hazırlanmış olması bize her şeye belki de yeniden başlamamız gerektiğini anlattı. Ama bize kabul edelim ki her şeyi yeniden düzenlememiz gerektiğini anlatan en önemli unsur 2017 değişiklikleriyle yaşadığımız bu sistemin rejim değişikliğini ifade etmiş olmasıdır. Bunun sonuçları, yaşadığımız fiili sonuçları, bize bu düzenin böyle gitmemesi gerektiğini, gidemeyeceğini açık bir biçimde ortaya koydu. Şimdi bunu tartışmak zorundayız. Burası bir hukuk kurumu, burası İstanbul Barosu, şimdi bunu tartışmak zorundayız. Bunu uzunca bir süre tartışma konusu yapacağız ve çok iddialı söylemiyorum, ama hedefimiz bir Anayasa yapmak, İstanbul Barosu olarak bizim hedefimiz bir yeni Anayasa yapmak. Böyle gitmez, biz demokrasi istiyoruz, biz hukuk devleti istiyoruz, biz birilerine bağımlı yargı istemiyoruz, biz demokrasiden kopuk kurumların işlerliğinin olabileceğini düşünemiyoruz. Bunun için de tarihe yazılacak katkı neyse, o katkıyı bugünden itibaren vermek gerektiğini düşünüyoruz. Bugün yaptığımız budur, onun için bunun adına bayrak göstermek diyorum. Bu çalışmayı çok ağırlıklı bir biçimde yönetim kurulumuz kararlı bir anlayışla götürdü. O nedenle onlara çok çok teşekkür ediyorum. Onların içinden birisini, Sevgili Başkan Yardımcımız Sayın Nazan Moroğlu gecesini gündüzüne kattı, çok çok teşekkür ediyorum. Hocalarımızla birlikte şimdiye kadar iki ayrı Çalıştay yaptık, onlara çok çok teşekkür ediyorum. Buraya taşıdığımız, taşımaya çalışacağımız başlıklar, evvelce yaptığımız iki ayrı Çalıştayın sonucu olarak ortaya çıktı. Söylediğim gibi bunu devam ettireceğiz. Bu bugünle bitecek bir çalışma değil ve ileriye taşıdığımızda öyle sanıyorum ki bu ülkenin geleceğinde hiç kuşku yok ki, onurla anılacak demokrasiye dönüşümüzün temel kilometre taşı sayılabilecek çalışmaların ilkinin İstanbul Barosu olarak, avukatlar olarak başlatmış olmanın onurunu da hep birlikte taşıyacağız, hep birlikte yaşayacağız. Geldiğiniz için hepinize çok teşekkür ediyorum. Bu anlamda günde birlikte olmaktan çok mutlu olduğumuzu ifade ediyorum. Bu çalışmaya katkı veren sevgili hocalarımıza özellikle çok çok teşekkürler ediyorum, hepinize sevgiler, saygılar sunuyorum.

SUNUCU- Sayın Başkanımıza konuşması için teşekkür ediyoruz. Kendisini bırakmıyoruz, çünkü 1. Oturumda moderatör, 1. Oturumumuz: “*Mevcut Hükümet Sisteminde Anayasal Sorunlar, Yasama, Yürütme*” tebliğlerini sunmak üzere Sayın Prof. Dr. Ersin Kalaycıoğlu, Sayın Prof. Dr. Şule Özsoy Boyunsuz, Sayın Doç. Dr. Diğdem Yılmaz’ı davet ediyoruz, buyurunuz lütfen.

1. OTURUM: MEVCUT HÜKÜMET SİSTEMİNDE ANAYASAL SORUNLAR, YASAMA-YÜRÜTME

Av. MEHMET DURAKOĞLU- Ben yeterince konuştum galiba... Şimdi yaklaşık 2 saatlik bir zamanımız var, dolayısıyla toplantı düzenini bilen arkadaşlar ya da ellerinde gören arkadaşlar soru-cevap bölümünün toplantının sonunda olduğunu biliyor olmalılar, o çok daha zengin olacak. Öyle bir forum düzenledik toplantının sonunda bütün hocaların olduğu, hem katılanların katkı verecekleri, hem de soruların yanıtlanabileceği bir ortam oluşturmaya çalışıyoruz. O nedenle 2 saat boyunca öğlene kadar sadece hocalarımızı dinleyeceğiz. Dolayısıyla böyle bir 40 dakika gibi geniş bir zaman var, bunu iki bölüm halinde yapabiliriz, siz nasıl isterseniz öyle götürebiliriz. Efendim, Ersin Kalaycıoğlu’nu ne zaman dinlesem ben böyle hep elime kâğıt, kalem alır, bir taraftan da not alırım. O çok kullandığım bir şeydir, bir tek sıkıntım var. Tabii vakit tutamıyorum o yüzden, hep böyle zamanı unutup da ağızım açık dinlediğim için zaman kavramı biraz da kaybolup gidiyor. O nedenle Hocaya bırakarak başlayalım, buyurun Hocam.

NOT: (Prof. Dr. Ersin Kalaycıoğlu konuşma metni ekteki dosyadadır).

FORUM

HANGİ PARLAMENTER SİSTEM?

SUNUCU- Değerli meslektaşlarım, değerli konuklar; forumumuz başlıyor. Konusu: Hangi parlamenter sistem? Konuşmacılarımız Sayın Prof. Dr. Yiğit Necmi Yüzbaşıoğlu, Sayın Prof. Dr. Şule Özsoy Boyunsuz, Sayın Prof. Dr. Korkut Kanadoğlu, Sayın Prof. Dr. Sibel Özel, Sayın Prof. Dr. Ali Kemal Yıldız, Sayın Doç. Dr. Tolga Şirin, Sayın Doç. Dr. Didem Yılmaz, Sayın Doç. Dr. Ahmet Yayla, Sayın Doç. Dr. Murat Sevinç, Sayın Dr. Mert Duygun, Sayın Av. Mehmet Durakoğlu ve Sayın Av. Nazan Moroğlu.

Av. MEHMET DURAKOĞLU- Hoş geldiniz yeniden, açış konuşmamda söylemiştim, biz buraya aslında iki Çalıştay sonrasında geldik. Bugün fark ettiğiniz gibi panelde konuşmacı olmayan çok değerli hocalarımız da buradalar, bunlar hep işte o Çalıştaya katılıp panelin bir ölçüde altyapısını oluşturmuş olan hocalar, isterseniz onlardan başlayalım diye düşünüyorum, yani hiç konuşmayanlardan, sonra da hem konuşulanlara, hem konuşanlara ilişkin sorularınız varsa o soruları alırız, katkılarınız varsa o katkıları alırız. Şimdiye kadar sabahdan bu saate kadar olan süreçte bir anlamda 16 Nisan 2017’de başlayan bu yeni tırnak içindeki rejimin yasama ve yargı boyutunu konuştuk. Bunun bize maliyetini bir anlamda icmalini çıkarmış olduk diyelim. Şimdi geldiğimiz noktada bir iddiamız var, onu da açılış konuşmasında söylemiştim. Biz İstanbul Barosu olarak bu rejimin bir biçimiyle de olsa revize edilmesi suretiyle yine tırnak içinde iyileştirilmesinin çok da mümkün olmadığını düşünenlerdeniz. Bir parlamenter rejime dönüşün iddiasını ortaya sereceğiz. Bu anlamda çok da iddialı bir şekilde bir bayrak göstereceğimizi de söylemiştim. Bu toplantının o amaca yönelik olduğunu da söylemiştim. Evet, parlamenter sisteme dönüşü savunuyoruz, ama hangi parlamenter sistem? Bu herkesin kafasında olan bir soru, hiç kuşku yok ki geçmişte yaşadığımız pek çok sakıncalarını hep birlikte gördüğümüz, bugün örnekler verilirken ağırlıklı bir biçimde Siyasi Partiler Kanunundan, Seçim Kanunundan söz ederken özellikle temsil kabiliyetinin kurumsallıklarının oluşturulmasındaki eksikliklerin vurgulanmış olmasını da dikkate alarak şimdi nasıl bir parlamenter sistemden söz edebiliriz? Bu anlamda tartışmayı o noktaya taşımayı amaçladığımız bir forum içerisinde olacağız. İsterseniz öyle başlayayım, Necmi Yüzbaşıoğlu Hocadan başlayalım, buyurun Hocam.